

Fokus Skärholmen

Agenda

Fokus Skärholmen, Karin Ahlzén, Sara Heppling Trygg

Social hållbarhet i Fokus Skärholmen, Carlos Rojas

Aktuella detaljplaner, Joel Berring

Jämförelseförfarande inför direktanvisning, Louise Bill

Frågor

Besök på projektkontoret/utställningslokalen

Välkommen till Skärholmen!

Karin Ahlzén, projektchef Fokus Skärholmen

Sara Heppling Trygg, biträdande projektchef Fokus Skärholmen

Välkommen till Skärholmen!

”I förhoppning att Skärholmen skall motsvara allas förväntningar om en bättre stad, en stad för lyckligare människor, en stad för ett rikare liv, kort sagt: en stad att leva i! förklarar jag Skärholmen centrum för invigt.”

Vi ses i Skärholmen den 8/9!

Gulins och Pepita växer med nya modehus i Skärholmen — bilålderns storcentrum. Skapat för 300.000 människor. Med 75 specialaffärer och 2 varuhus. Och P-hus för 4.000 bilar.

Prins Bertils tal vid invigningen av Skärholmen centrum 8 september 1968

Bakgrund och förutsättningar

- I budget 2016 har stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden fått i uppdrag att genomföra projektet Fokus Skärholmen, med ambitionen att **>4 000 nya bostäder** ska byggas i Skärholmens stadsdelsnämndsområde.
  - nya bostäder med olika upplåtelseformer
  - skolor, service, arbetsplatser och attraktiva offentliga rum
- I juni 2016 beslutade kommunfullmäktige att göra Fokus Skärholmen till ett **profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling**
  - utvecklat arbetssätt, process och metod
  - samordning med lokala utvecklingsprogram
- I mars 2017 beslutades om en förstärkt projektstyrning med styrgrupp, projektchef, biträdande projektchef i syfte att **samordna stadens förvaltningar och bolag, stärka det lokala perspektivet och samordna kommunikationen.**

Vision och mål - utgångspunkter

Ett Stockholm för alla

- Växande stad
- Sammanhängande
- God offentlig miljö
- Klimatsmart och tålig

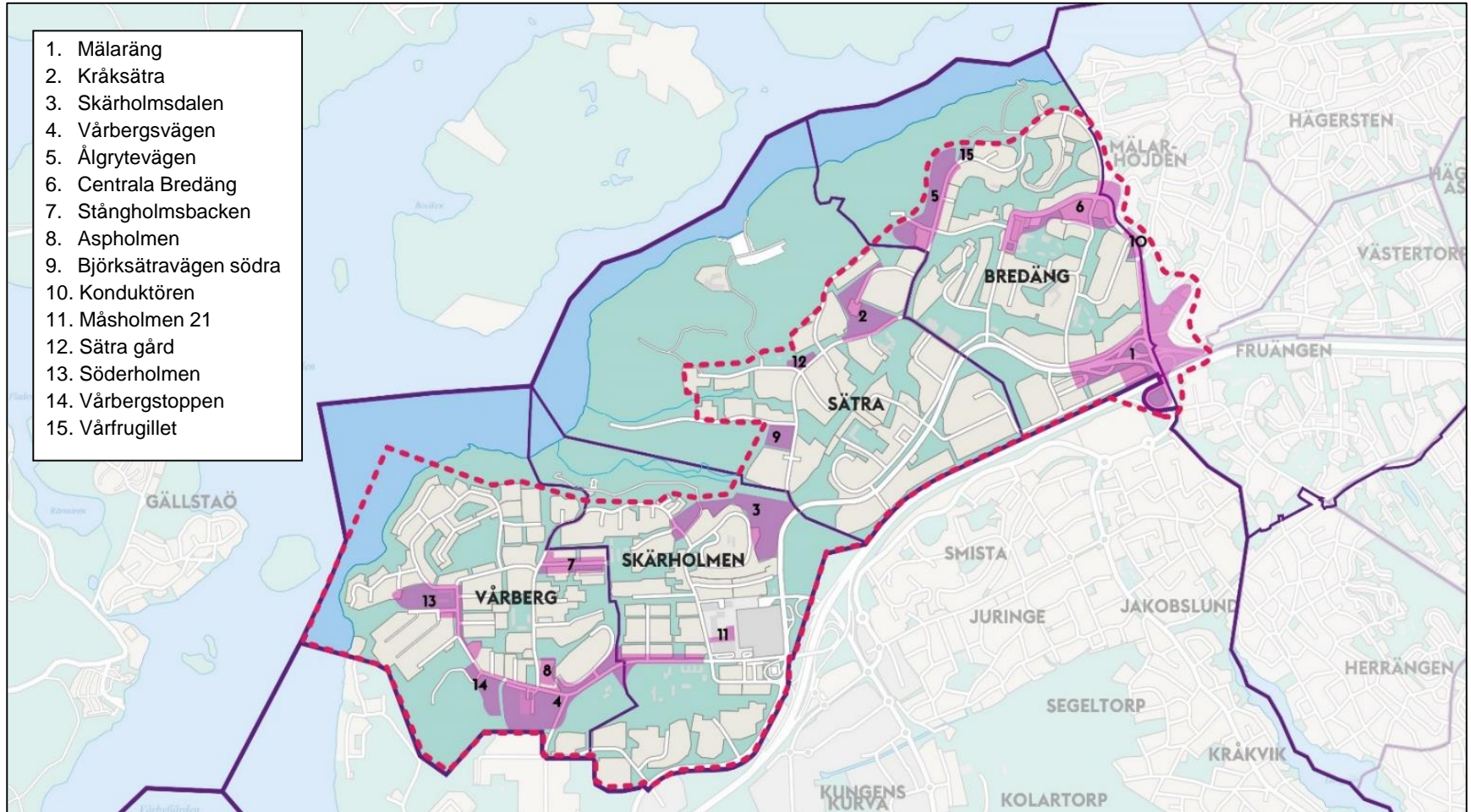
- Uppväxtvillkor och utbildning
- Arbete och försörjning
- Kultur och idrott
- Boende och stadsmiljö

Profilprojekt för social hållbarhet - LUP

- **Barn i Vårberg går i förskola**
  - introduktionsförskola, familjecentral
- **Barn i Vårberg fullföljer grundskolan med godkända betyg**
  - team för att stötta skolan, mentorsprogram
- **Kvinnor i Vårberg har goda livschanser**
  - aktiviteter, socialt företagande, skräddarsydda utbildningar inom bristyrken
- **Unga vuxna, 16-29 år, som inte har försörjningsstöd eller är i arbete eller studier är inskrivna på Jobbtorg**
  - SIG-insatser, skräddarsydda utbildningar
- **Unga är engagerade i kultur och idrott**
  - multifunktionella platser, El sistema, verksamhetsstöd för jämställda lokaler, sport trucks
- **Medborgare i Vårberg är trygga**
  - medborgarvärdar, städområden, grannsamverkan, samverkan runt centrum
- **Skärholmen är en levande stadsdel med olika mötesplatser för arbete, studier, kultur, idrott och service**

Pågående planer 4000 → 6300 bostäder

Fokus Skärholmen

Välkommen till Skärholmen!

Delaktig och lärande

Lokalt förankrad process

- **Tidig dialog:**
”bästa platsen”, barnkonsekvensanalys
- **Workshops** med byggherrar, arkitekter, konsulter, förvaltningar
  - Sammanhållen uppfattning om social hållbarhet
  - Frågor från de olika aktörerna
- **Kunskapsinhämtning:**
fördjupade intervjuer med 150-200 invånare
  - fokusgrupper: kvinnor, barn och unga, tjejer, SFI mm

Samverkan med externa aktörer

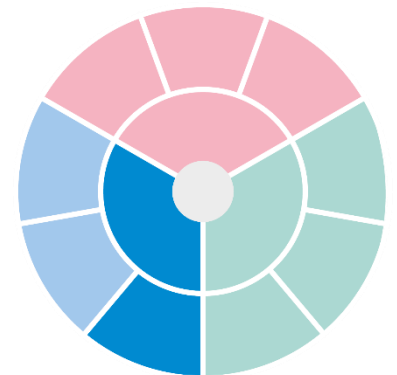
- Ankarbygggherrar
- Centrumägarna
- Skafast – Skärholmens fastighetsägarförening - trygghetscertifiering

Samverkan med externa aktörer - FoU

- **Decode** – KTH och SU
- **Gålöstiftelsen** – barn och ungdomar i utsatta livsmiljöer
- **H2020** - How to use NBS to increase ecological and social sustainability in a growing green suburb?
- **Byggemenskaper** – KTH och Färgfabriken
- mm mm

Levande och innehållsrik

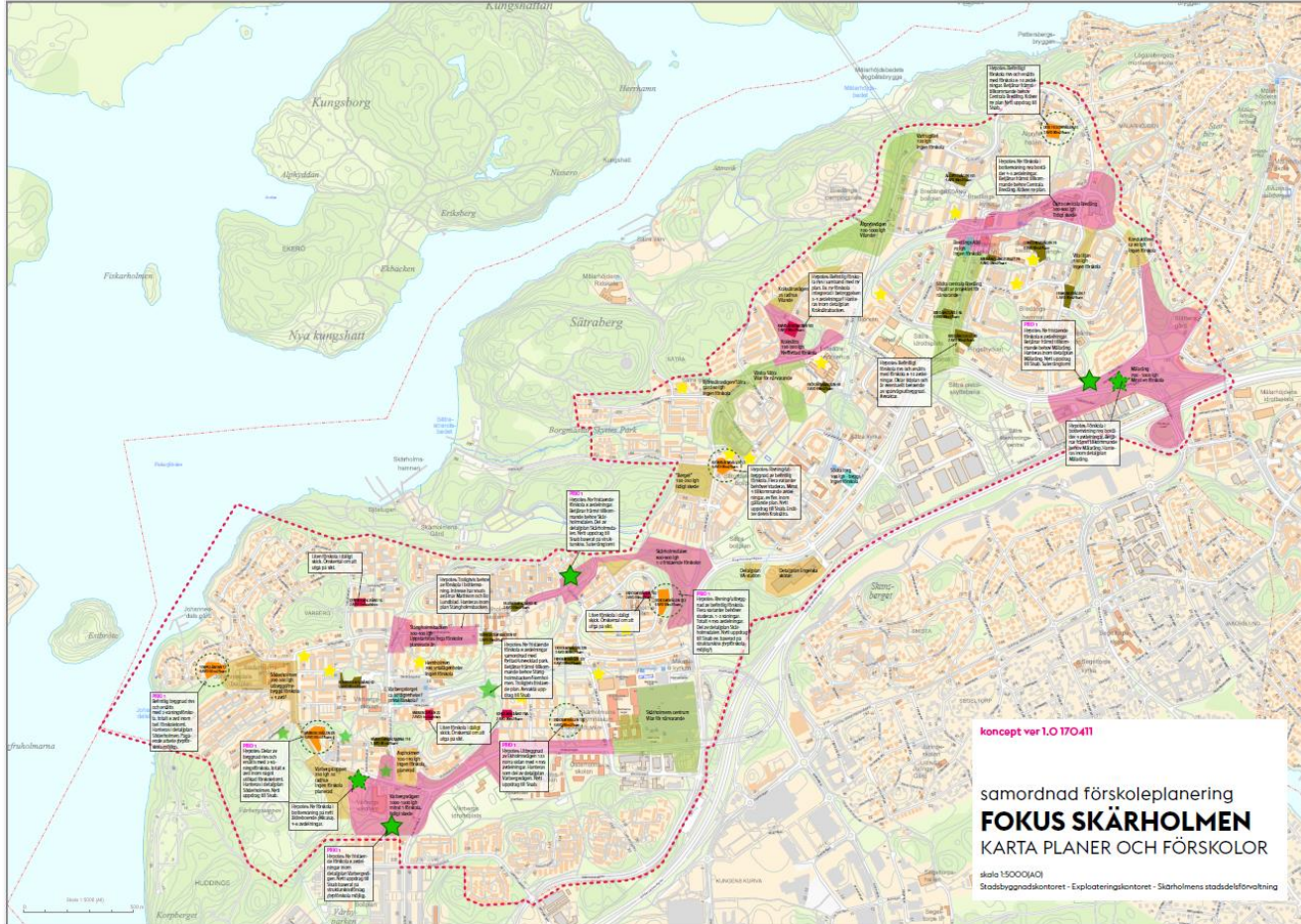
Stärka lokala centrum

Sättra Centrum, Ahnström&Pyk, bild: White arkitekter

Barn och unga i fokus

Samordnad förskoleplanering, SBK, Explo, SDF, SISAB

Barn och unga i fokus

Vårbergs IP – Idrottsförvaltningen, Fastighetskontoret

Kultur som drivkraft

Torsdagsklubben i Värbergs centrum

Kultur som drivkraft

Designlab S i Skärholmen

Kultur som drivkraft

Kummelholmen konsthall i Värberg

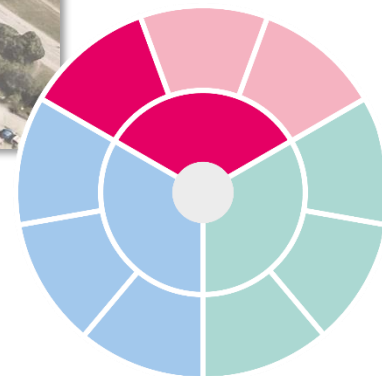
Sammanhållen och varierad

Fler bostäder...

Vårbergsvägen

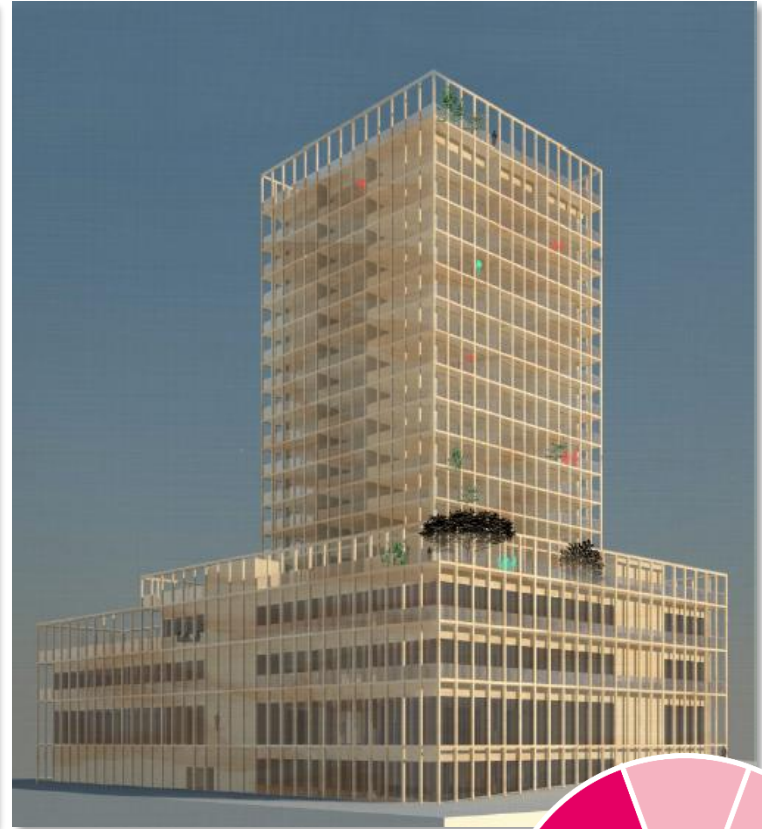

...fler funktioner

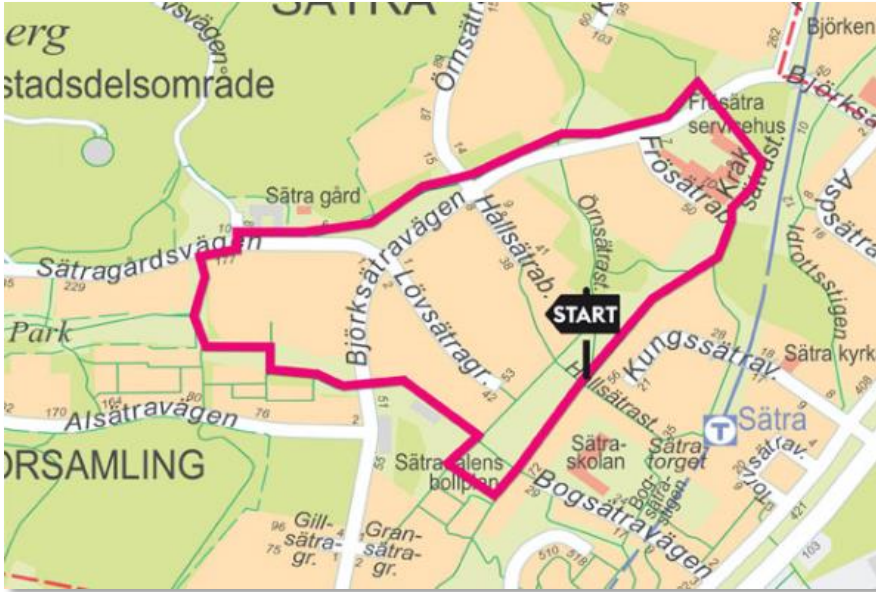
Stockholmshems nya huvudkontor, arkitekt Per Söderberg arkitektkontor

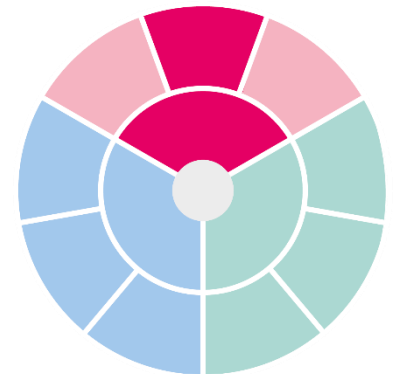
...fler funktioner

Trygga och jämlika offentliga rum

Sättra motionsspår

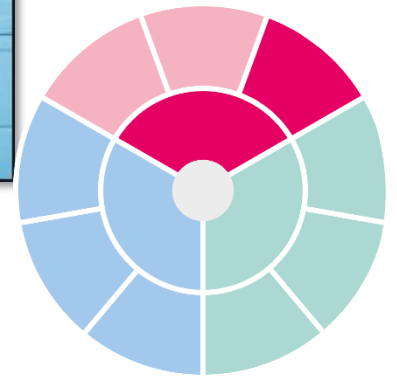

Tillgängliggör och utveckla natur och parker

Vårbergstoppen

Välkommen till Skärholmen!

Social hållbarhet i Fokus Skärholmen

Carlos Rojas, Sweden research

Prioriteringar

**Flickors och kvinnors tillgång till
de offentliga rummen**

**Barn och ungas aktivitet inom
kultur och idrott**

**Sysselsättningsgraden bland
16- till 29-åringar**

**Föräldrars val att låta sina barn
gå på förskola**

**Boende och stadsmiljöer för
lokala behov**

Tryggheten i Vårberg

Delaktighet och kunskap

Prioriteringar

Flickors och kvinnors tillgång till de offentliga rummen

Flickor och kvinnor boende i stadsdelarna involveras i planeringen av byggnation och utemiljöer

Barn och ungas aktivitet inom kultur och idrott

Aktiviteter i de offentliga rummen sker i samverkan mellan lokala aktörer och aktörer verksamma i stadsbyggnadsprocesserna.

Sysselsättningsgraden bland 16- till 29-åringar

Aktörer med verksamhet i stadsdelarna rekryterar boende i stadsdelarna

Föräldrars val att låta sina barn gå på förskola

Föräldrar till barn i förskoleålder får information om förskolan

Boende och stadsmiljöer för lokala behov

Bostäder med fyra eller fler rum utöver kök byggs och nybyggda bostäder görs tillgängliga för befintliga invånare i första hand

Tryggheten i Vårberg

Aktiviteter som har positiv effekt på den upplevda tryggheten genomförs

Delaktighet och kunskap

Systematisera arbetssätt för delaktighet som genererar kunskap om stadsdelsområdet

Byggandet är välkommet

**Större lägenheter
prioriterat**

**Husen ska helst passa in,
men vara olika dagens hus**

**Modernt och fräscht
≈ ljust och glas**

”Vi bor i en trea och är fem syskon. Det är jobbigt, vi måste dela rum. Jag har en bror, när han är äldre så kommer han behöva ett eget rum. Då kommer jag och mamma och min lillasyster dela. Mamma tänker att vi ska flytta men vi vill gå kvar i samma skola.”

”Jag tycker det ska passa in och att det ska vara stort. För många som hänger i centrum hänger där för att deras lägenheter med familjen är för liten. De delar rum med syskonen. Så många är ute istället för inne.”

”Det är ganska najs med höghus också. Viktigaste är hur det ser ut inne i huset, inte utanför.”

”Det ska passa in i byggnationen. Fräscha upp de byggnader som redan finns så att de passar med de nya. Jämlikt, på något sätt.”

”Det ska se lite mer modernt ut. Lite mer i glas och i vitt, inte tegelsten.”

”Där vi bor är det nedgångna fasader. Så klart det ska passa in och ändå vara fräscht och snyggt. En röd tråd. Ingen megadesign.”

**Platser för aktivitet,
gärna för barn**

Organiserade aktiviteter

Utemiljön renare

Service, vård, bank etc

”Mer aktivitetscentrum på vintern för barn.”

”Fastighetsägarna måste ta sitt ansvar. Om de inte klipper gräsmattan, då ger det dålig signal.”

”När jag var med på löpträning, blev det stor förändring med att vi kan ta platser ute. Det var ingen som stoppade oss. Jag springer precis som männen och svenskarna.”

”Att barn ska gå ut mer är viktigast. Nu håller alla på med mobiler. Man bör gå ut mer och hänga med vänner. Jag går till min bästa vän varje dag. Trots att han är äldre än mig ses vi. Det är viktigt att vara ute. Man får chans med livet en gång. Man kan bara vara barn en gång i livet och sen blir man äldre. Live in the moment hellre än att vara hemma och vara tråkig.”

**Vårbergs Centrum
är den otrygga platsen**

**De som undviker särskilda platser
är barn och kvinnor**

**Barn mer rädda för berusade
än för ungdomsgång**

**Omhändertagen utemiljö
skapar trygghet**

**Liksom bättre rykte,
färre män, och kvarboende**

”Jag hatar de som dricker öl och brukar gå runt där. För de är jobbiga, när de tittar på oss och kommer emot oss.”

”Vårbergs centrum, det är inte lugnt. Det är såhär... människor som är ute på natten. Det är alkoholister i Vårbergs centrum. Jag såg en kille, han sov när han stod upp.”

”Jag skulle gå ut mer om killarna slutar hänga i centrum. Då skulle jag inte känna obehag av att gå och handla till exempel.”

”De skulle renovera Vårbergs centrum och ha mer trygga platser, mer folk som kommer och familjer. De har inte såna platser i Vårberg där man kan ta sina barn och sitta.”

”Det brukar gå runt konstiga såna här som är fulla och går runt och sitter och tittar på. De följer efter när man går.”

”Själva centrum var lugnare förut. Inte så många pojkar som stod där förut. Nu killar som röker. Nu är jag rädd att gå där på kvällen för det är så många killar. Jag vet inte vad som har hänt, om de bråkar om hasch och sånt.”

Byggandet är välkommet

**Större lägenheter
prioriterat**

**Husen ska helst passa in,
men vara olika dagens hus**

**Modernt och fräscht
≈ ljust och glas**

**Vårbergs Centrum
är den otrygga platsen**

**De som undviker särskilda platser
är barn och kvinnor**

**Barn mer rädda för berusade
än för ungdomsgång**

**Omhändertagen utemiljö
skapar trygghet**

**Liksom bättre rykte,
färre män, och kvarboende**

**Platser för aktivitet,
gärna för barn**

Organiserade aktiviteter

Utemiljön renare

Service, vård, bank etc

”Det är mycket kontakter man måste ha inom arbetslivet. Jag får inga jobb, jag vet inte varför, jag gör mitt bästa. Vi får se vad som händer.”

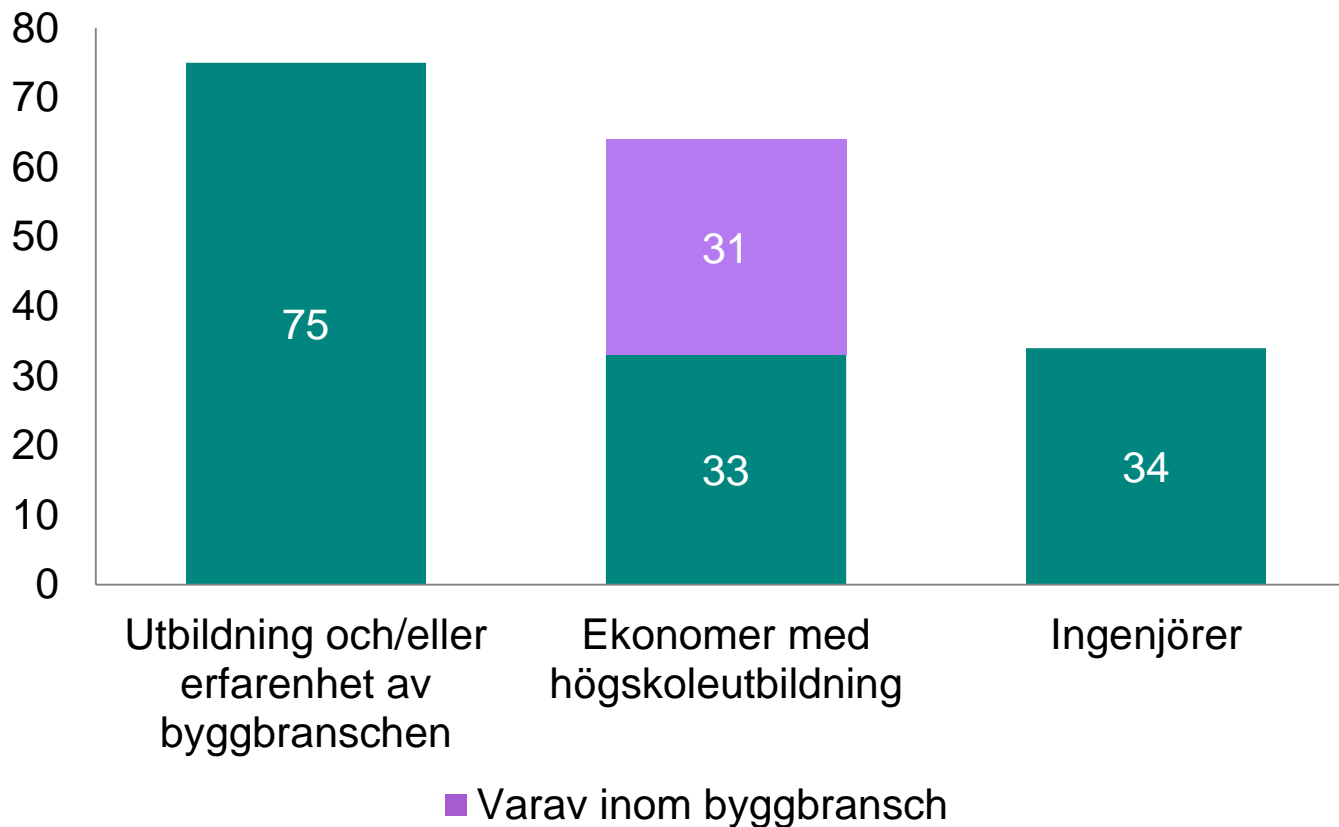
”Det finns inte jobb. Man hittar men det räcker inte med språket.”

”Jag tror det kan bli mer jobb när de bygger. Om det blir bra ändras väldigt mycket. Fler bostäder kan leda till bättre business och affärer.”

”De som ger kontrakt ger dem till Företag och inte privatpersoner. Som städning. Men jag skulle vara intresserad av städning eftersom jag inte pratar svenska. När jag är klar med SFI vill jag bli sjuksyster.”

Inskrivna på Arbetsförmedlingen Skärholmen

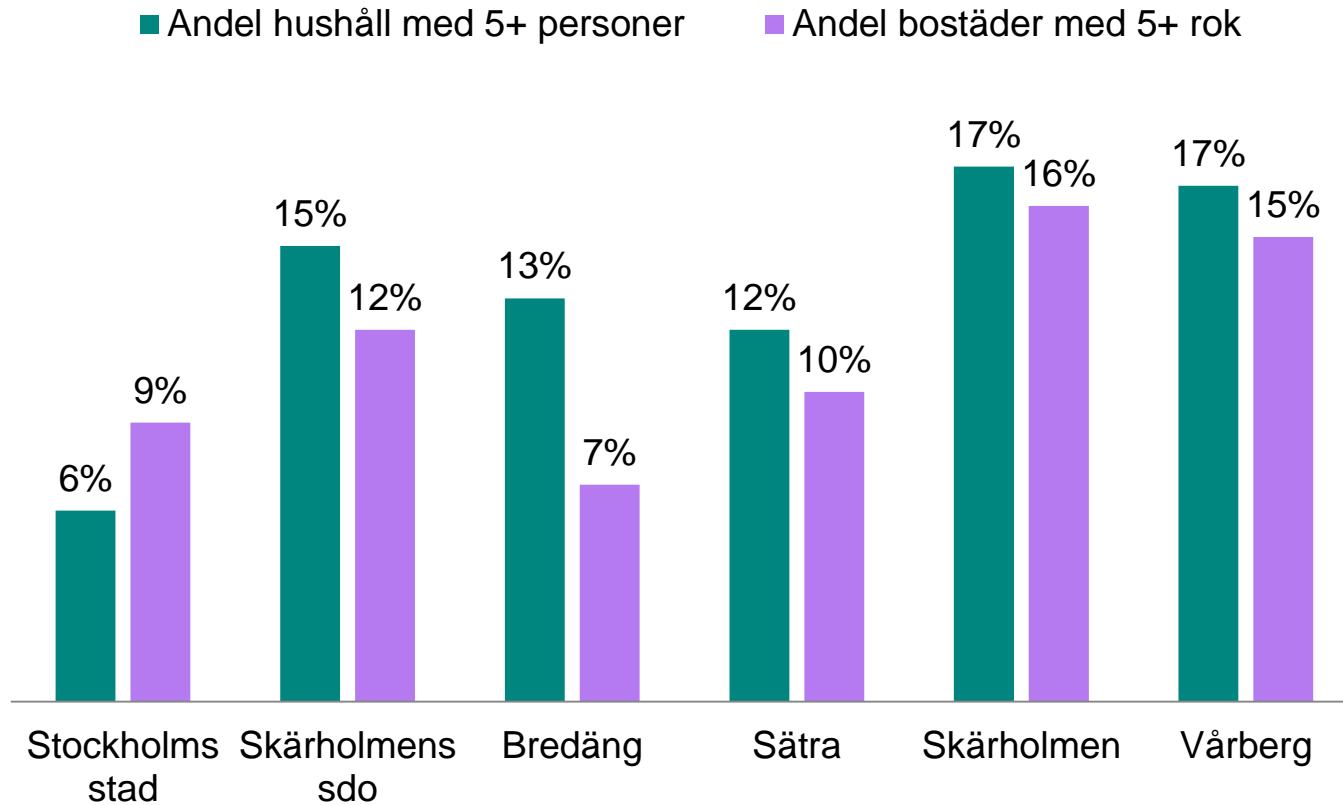

Källa: Arbetsförmedlingen 2017

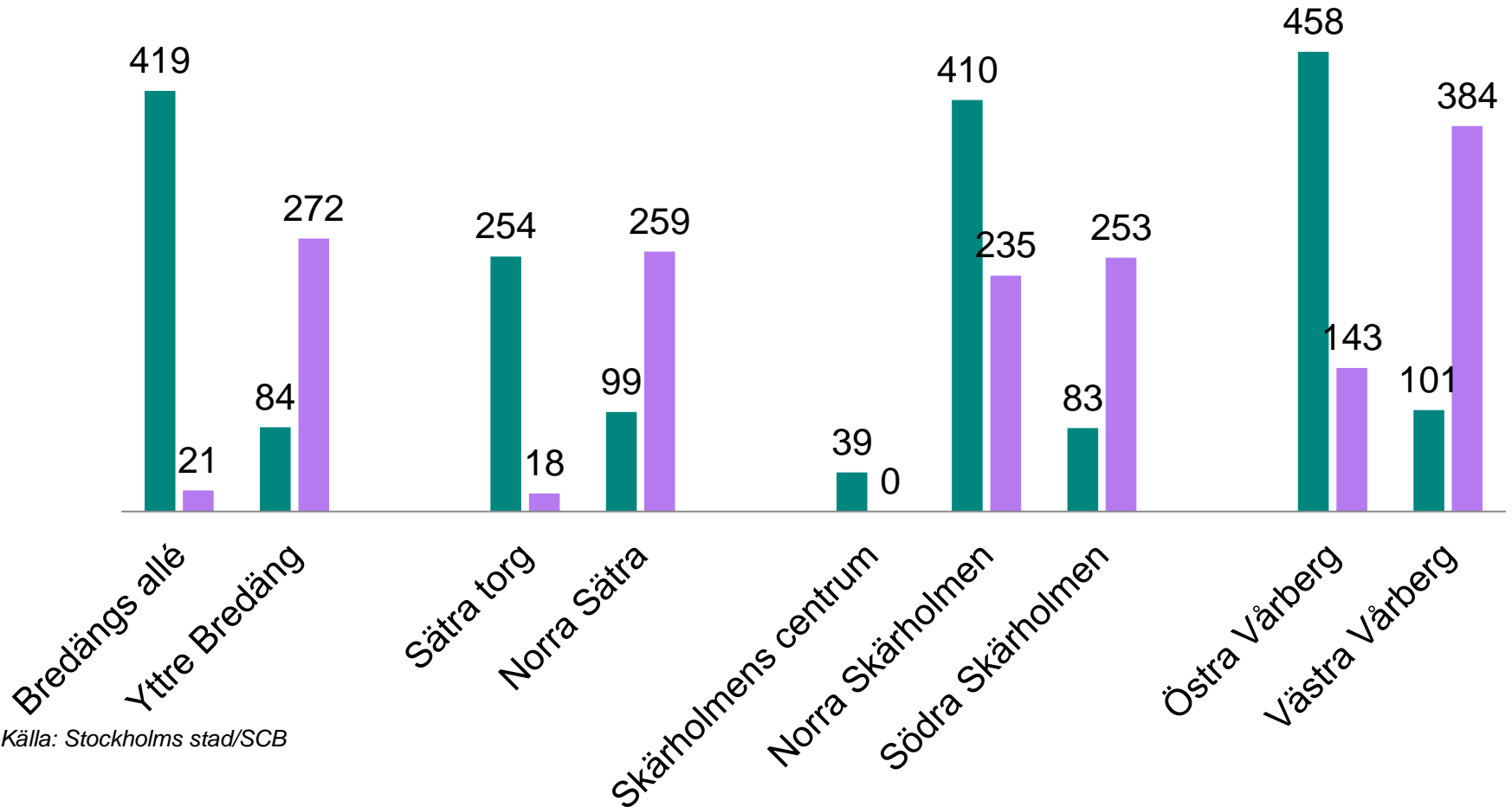
Storlek på hushåll ≠ storlek på bostäder

Källa: Stockholms stad/SCB

Storlek på hushåll ≠ storlek på bostäder

■ Hushåll med 5+ personer   ■ Bostäder med 5+ rok

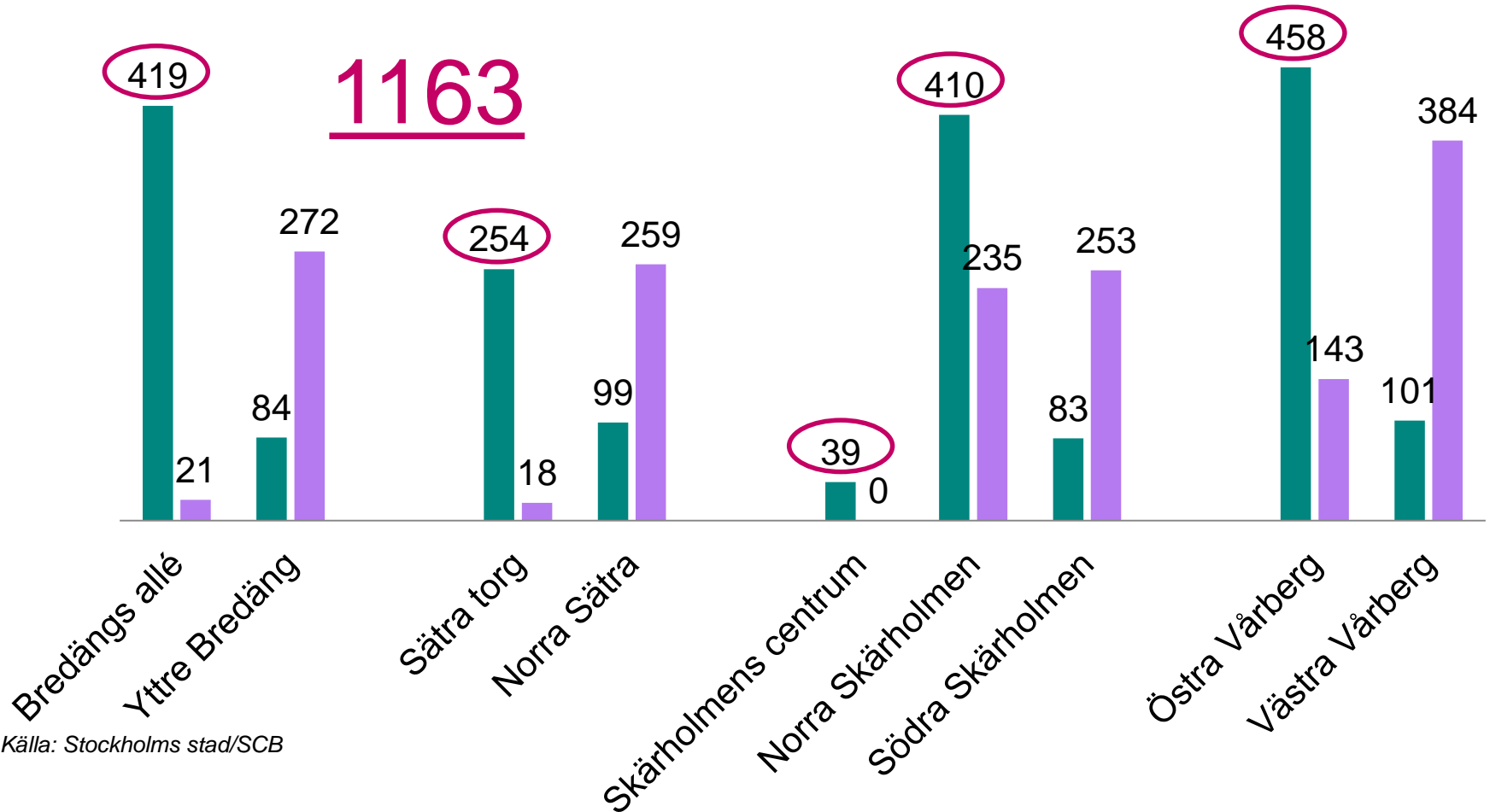

Källa: Stockholms stad/SCB

Storlek på hushåll ≠ storlek på bostäder

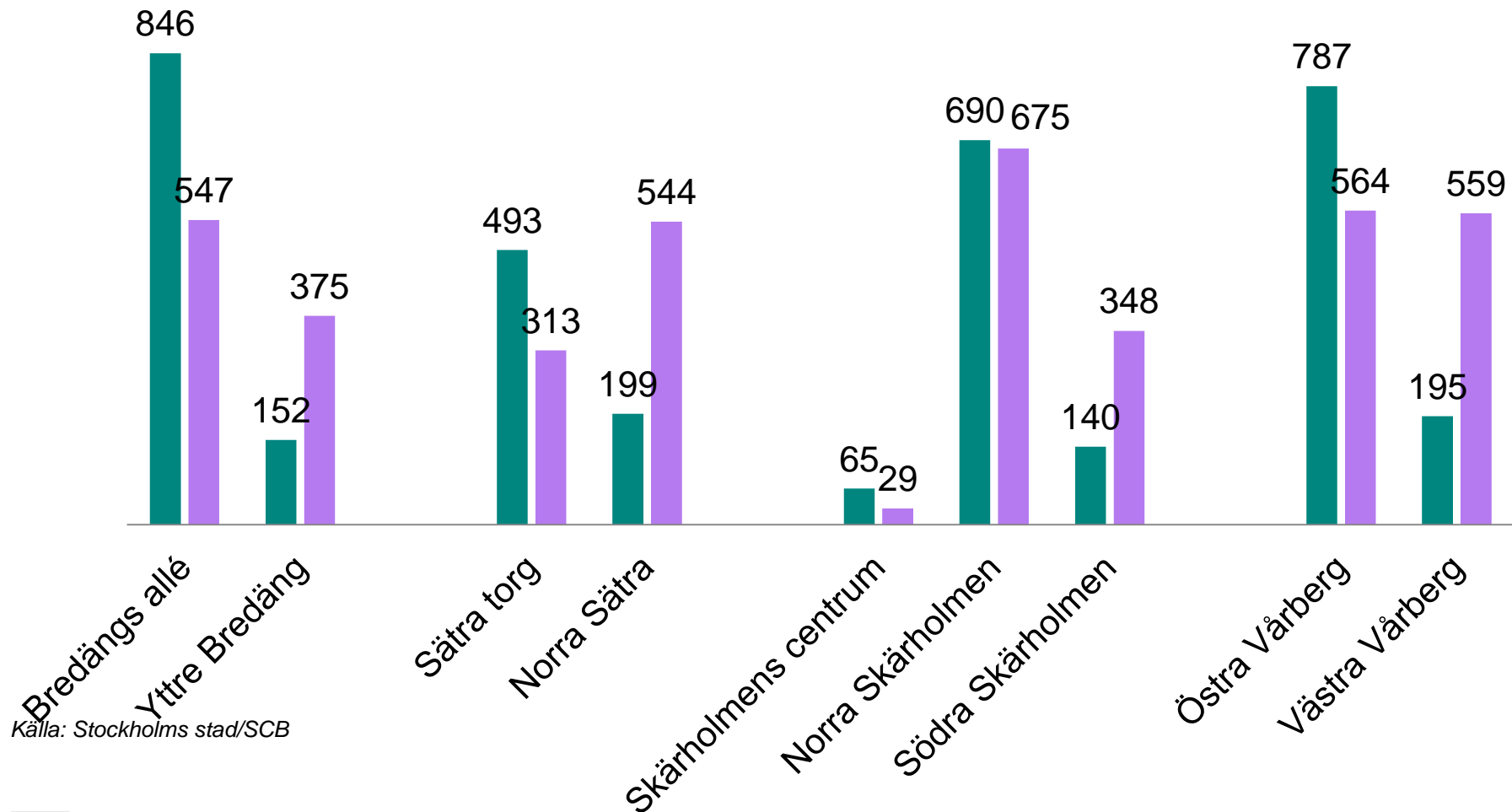
■ Hushåll med 5+ personer   ■ Bostäder med 5+ rok

Källa: Stockholms stad/SCB

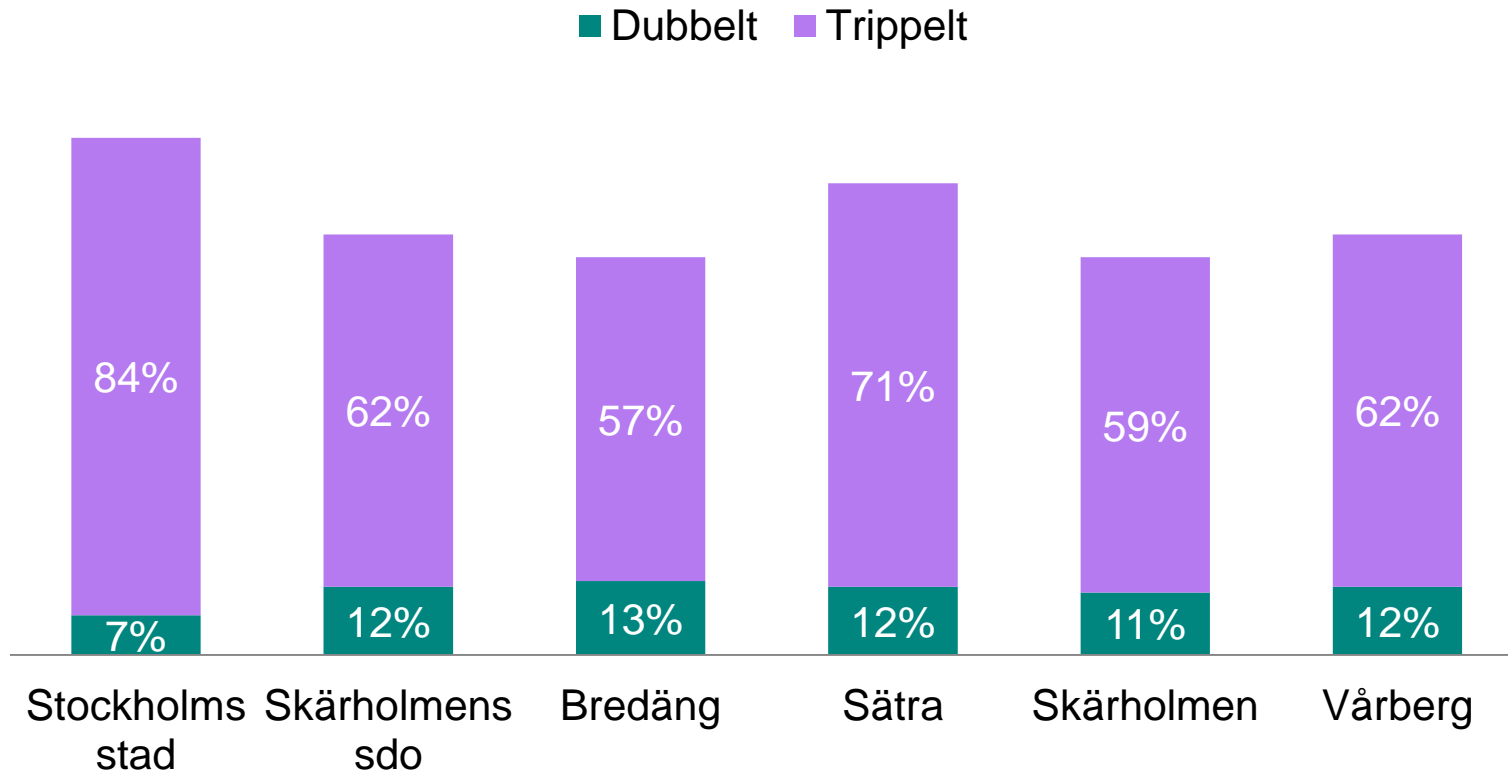
Storlek på hushåll ≠ storlek på bostäder

■ Hushåll med 4+ personer   ■ Bostäder med 4+ rok

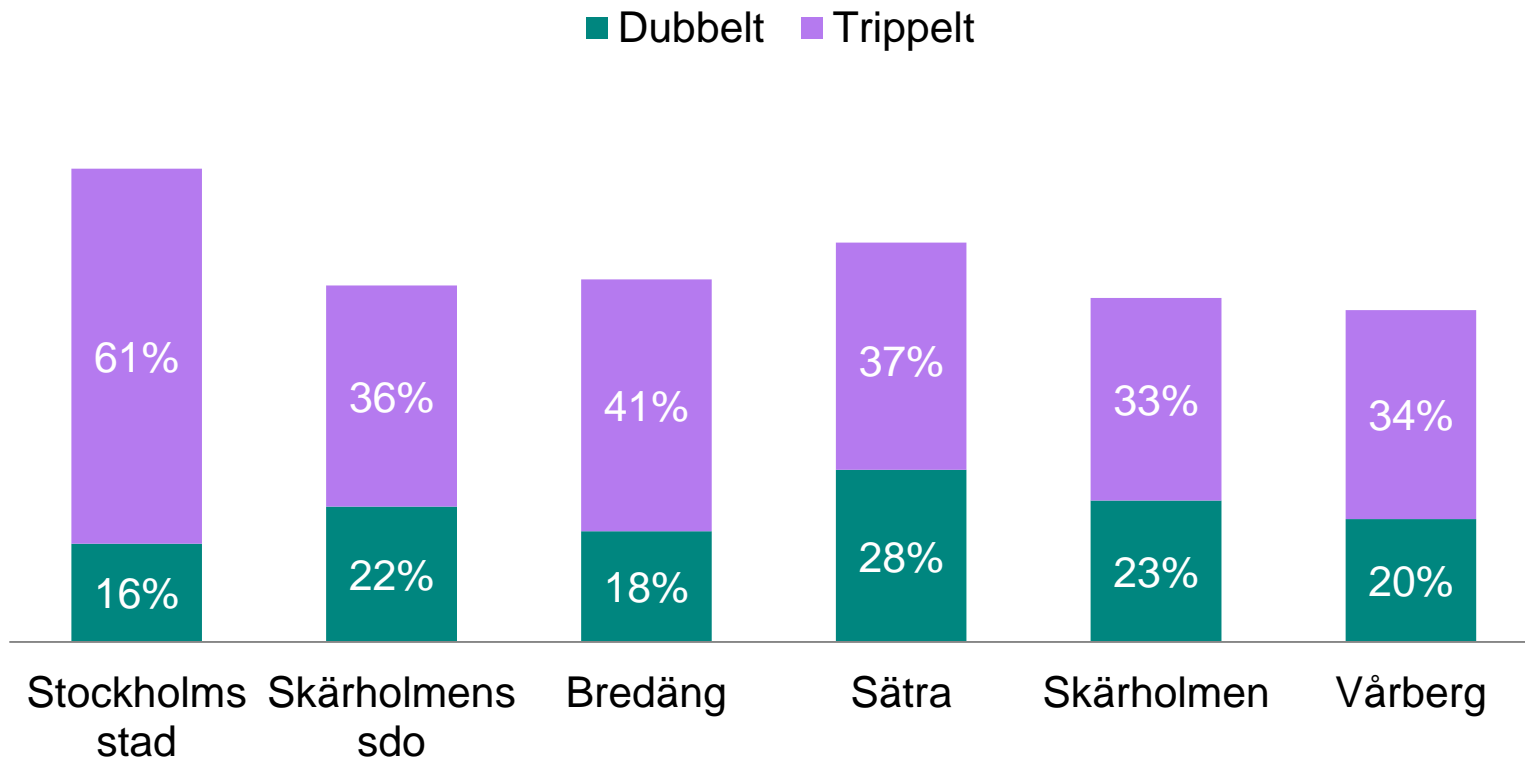
Källa: Stockholms stad/SCB

Inkomst för hushåll med 2 barn jämfört med hyra för nyproducerad 4 rok

Källa: Stockholms stads bostadsförmedling juli 2017

Inkomst för hushåll med 3+ barn jämfört med hyra för nyproducerad 5 rok

Källa: Stockholms stads bostadsförmedling juli 2017

Tack!

carlos@swedenresearch.se

Aktuella detaljplaner

Joel Berring, stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadsstrategier för socialt hållbart Fokus Skärholmen

Fyra strategier:

- Allsidiga boendemiljöer
- Ett promenadvänligt gång och gatunät
- Mångfald av gemensamma rum
- Lokalt förankrad process

Med stadsbyggandet som motor utvecklas HELA Skärholmen

Söderholmen

Vårbergsvägen

Skärholmsdalen

Mälaräng

Totalt
ca 3700 bostäder
3 F-9 skolor
5 nya och
3 utbyggda förskolor
Ny handel
och mycket mer...

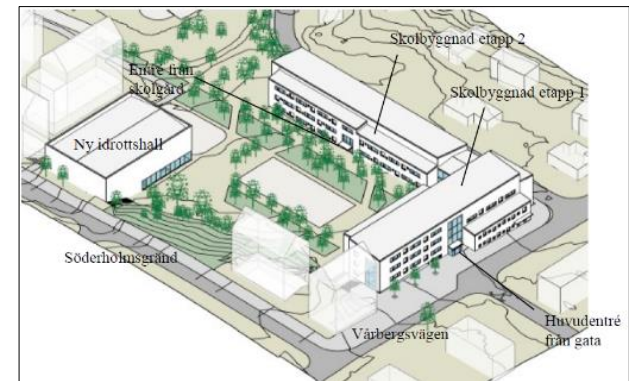
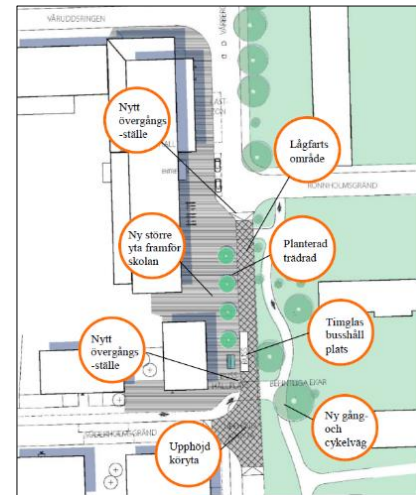
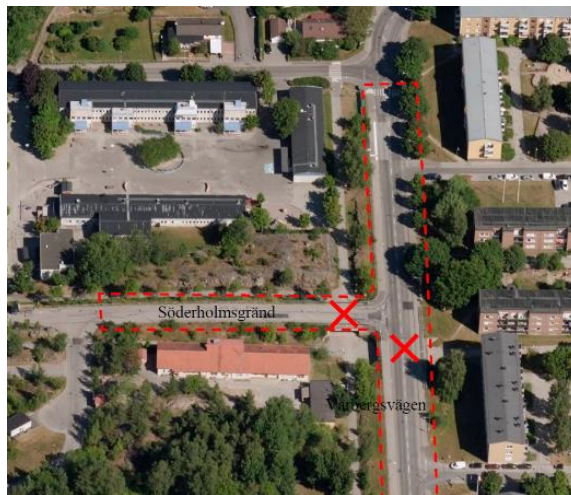

Detaljplan Söderholmen

ca 300 bostäder, utbyggd skola (F-9 900 elever),
två utbyggda förskolor, ombyggda gator och
utveckling av park och idrott

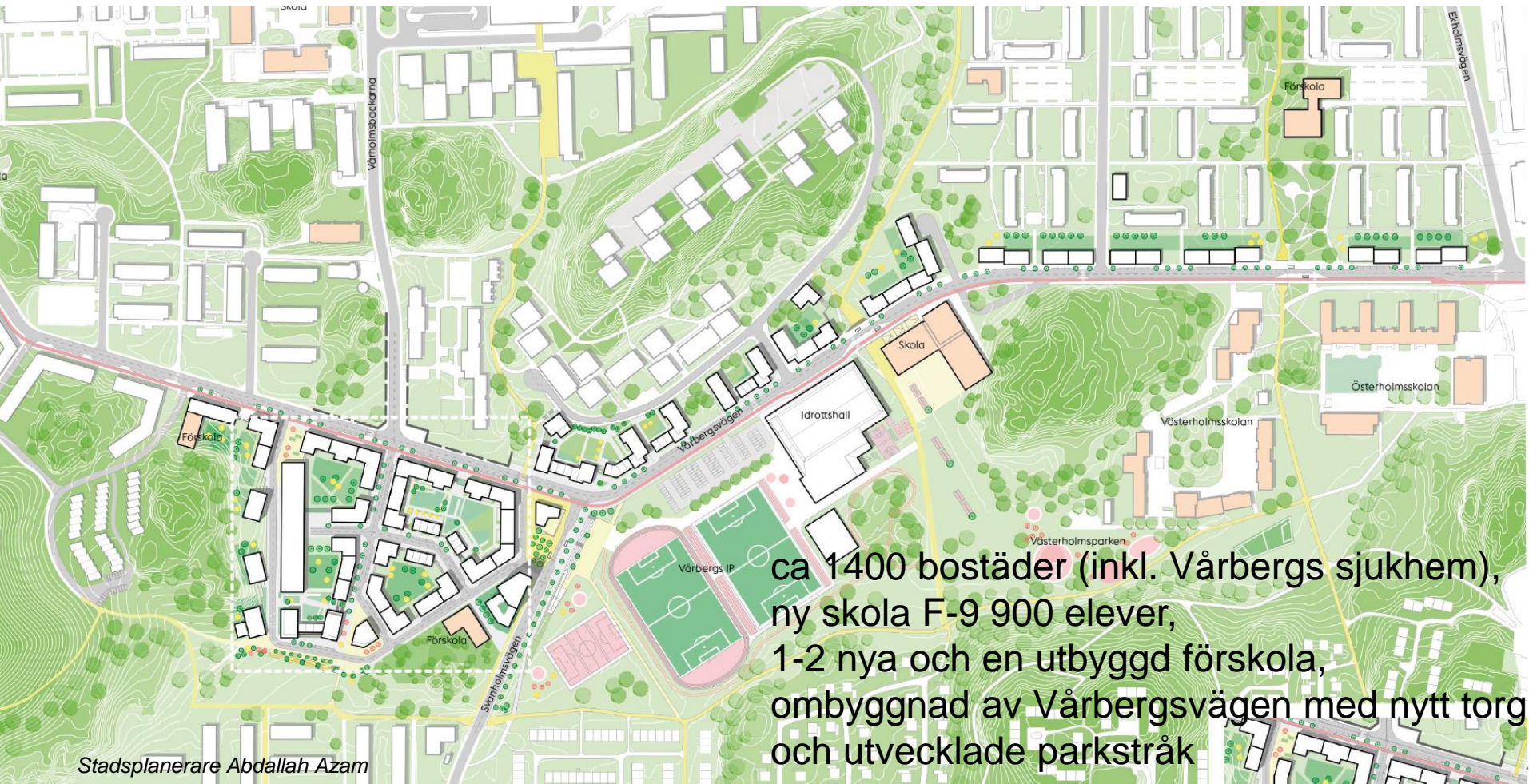
Stadsplanerare Pontus Bodén

Detaljplan Vårbergsvägen

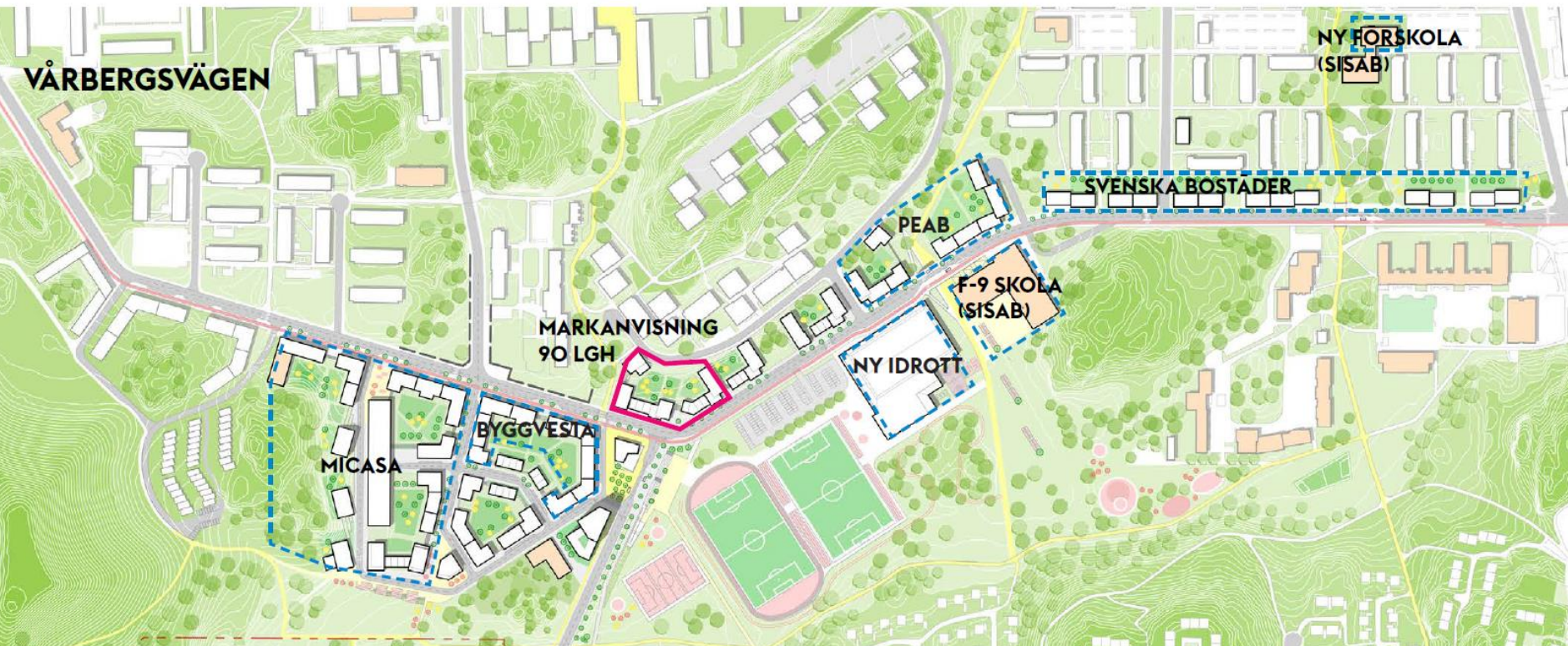

arkitekt: *Tovatt architects*

Tilldelningsområde Vårbergsvägen

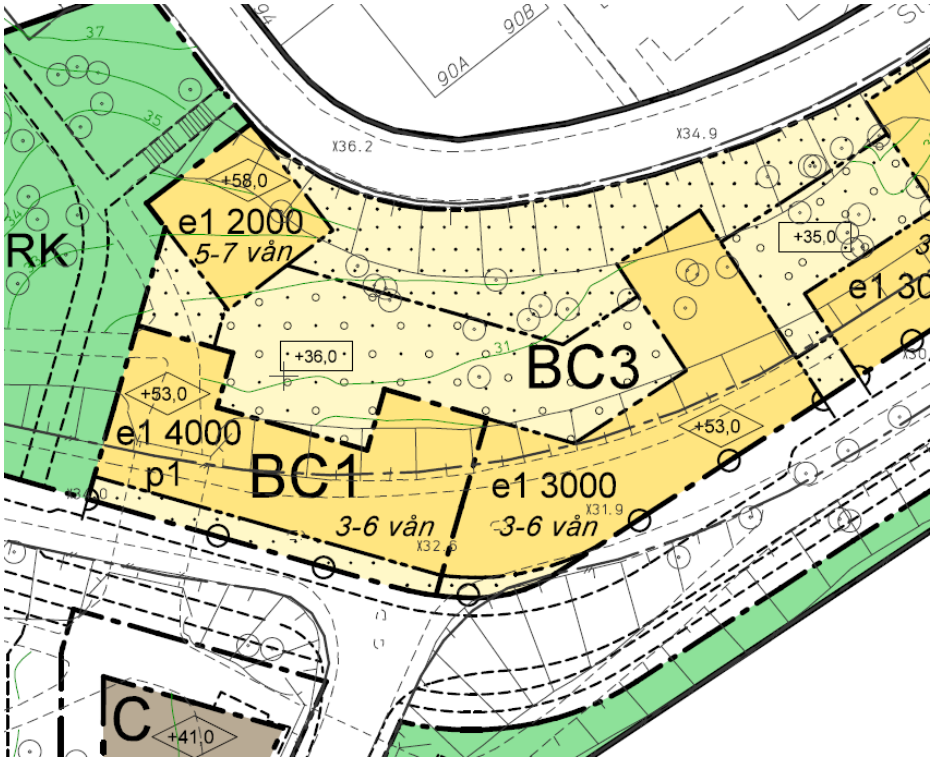
ca 9 000 kvm BTA ovan mark (ca 90 bostäder)

Staden efterfrågar främst bostadsrättsbyggare

Pris: 7 500 kr/kvm ljus BTA (fast pris)

Knäckfrågor: parkering/garage, strategiskt läge med krav på centrumändamål för del av bottenvåning mot Vårbergsvägen

Genomförandetid (prel): 2021

Detaljplan Skärholmsdalen

ca 900 bostäder, nytt äldreboende,
1-2 nya och en utbyggd förskola,
ny koppling norra Skärholmen – Sätra,
ny entré mot naturreservat,
första steg i ombyggnad av Skärholmsvägen

Stadsplanerare Elin Henriksson & Amanda Gordon

arkitekt: Nyréns

1960-talets årsring:
Långskjende skivhus som
klättrar upp på berget

1990-2000-talets årsring:
Punkthus som följer
topografin på höjdpåtan

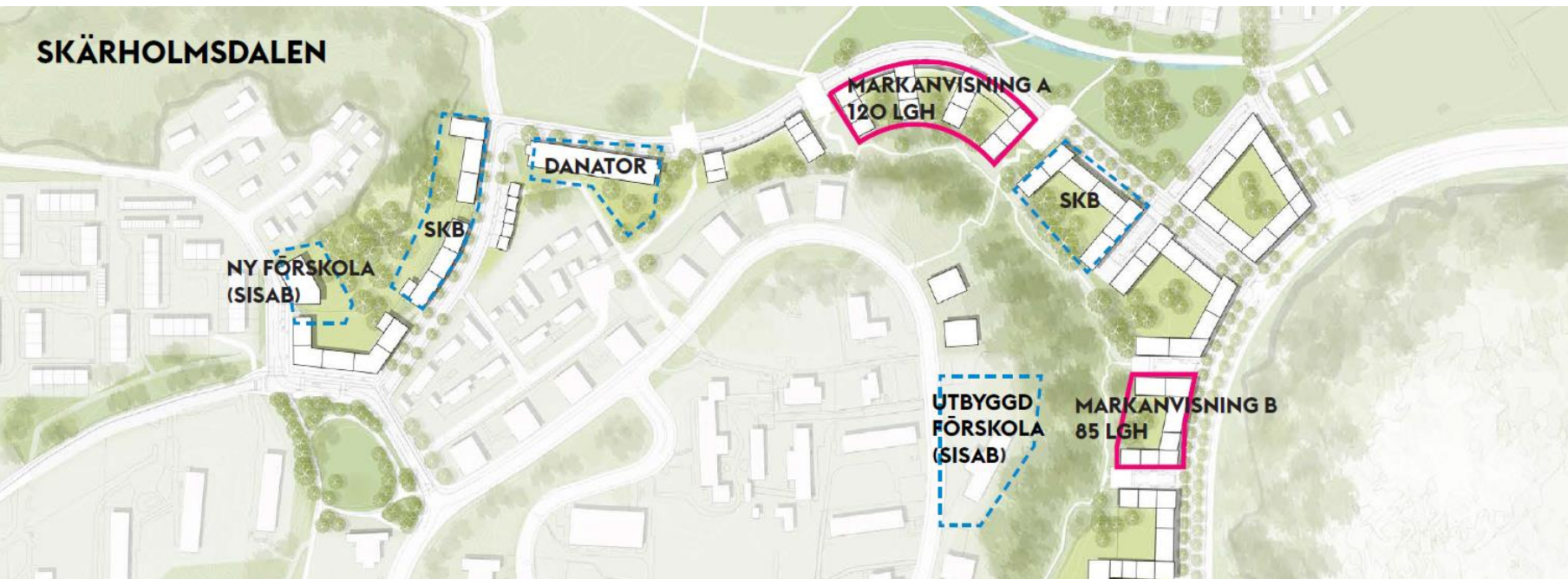
Färdagets nya årsring:
Hus som trappar upp mot
berget med en tydlig bas
vid bergets fot

Dalstråket bevaras öppet

Tilldelningsområde Skärholmsdalen A & B

A: ca 14 000 kvm BTA ovan mark (ca 120 bostäder)

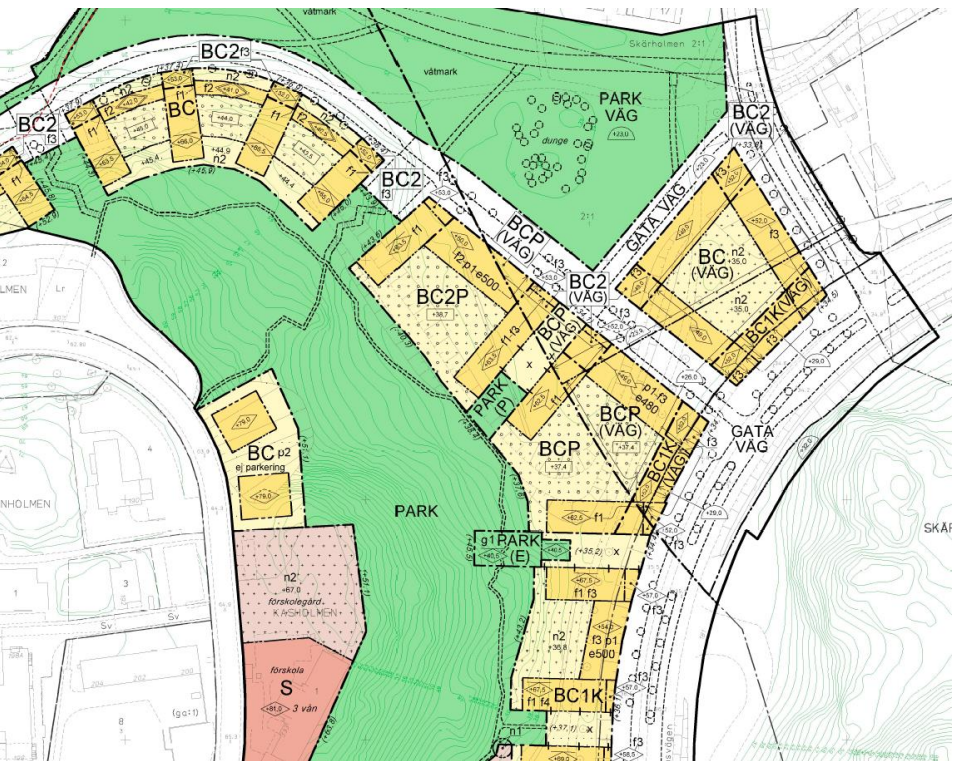
B: ca 9 000 kvm BTA ovan mark (ca 85 bostäder)

Staden efterfrågar främst bostadsrättsbyggare

Pris: 9 000 kr/kvm ljus BTA (fast pris)

Knäckfrågor: parkering/garage, krav på centrumändamål/bostads-komplement för del av bottenvåningar, bebyggelse delvis i sluttning

Genomförandetid (prel): 2020-22

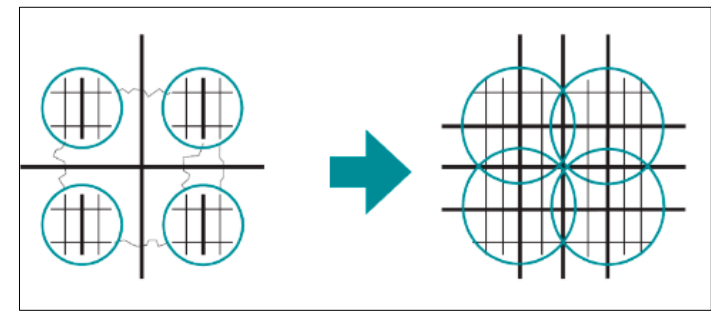
Detaljplan Mälaräng

ca 1100 bostäder,
ny skola F-9 för 900 elever, förskola,
ny handel, ombyggda gator och trafikplats
samt utveckling av park.

Stadsplanerare Joel Berring

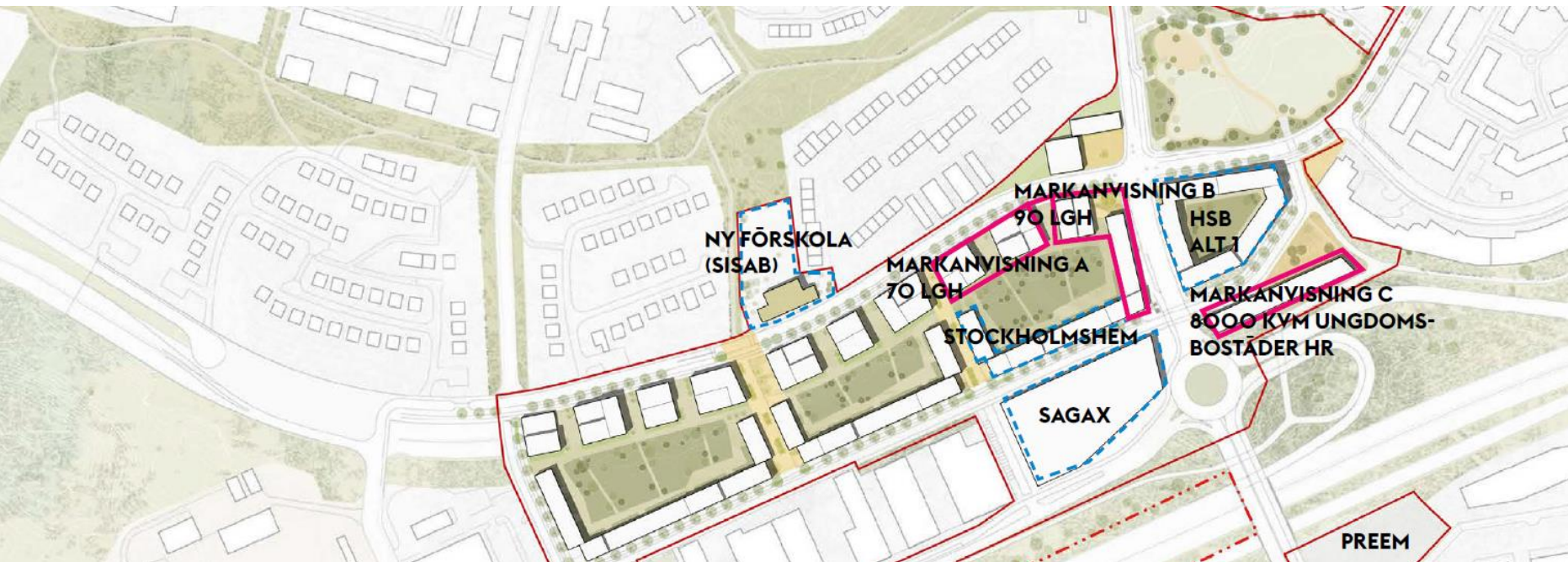

arkitekt: EGA/AIM

arkitekt: Tengbom

Tilldelningsområde Mälaräng A, B & C

A ca 6 600 kvm BTA ovan mark (ca 70 bostäder)

B ca 8 500 kvm BTA ovan mark (ca 90 bostäder)

C ca 8000 kvm BTA ovan mark (ca 140 ungdomslägenheter)

Staden efterfrågar både hyres- och bostadsrättsbyggare

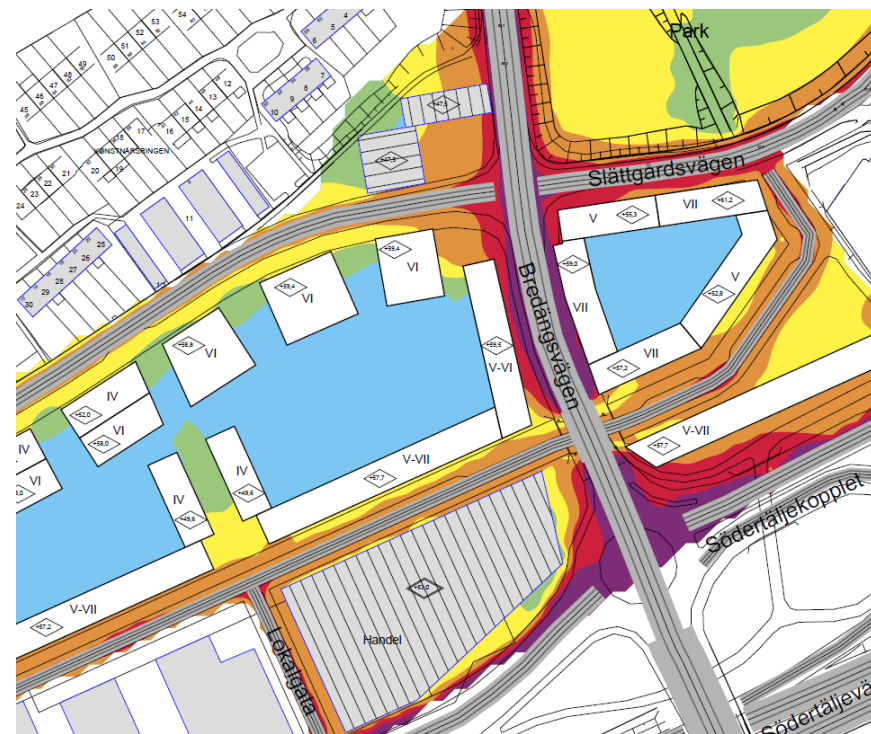
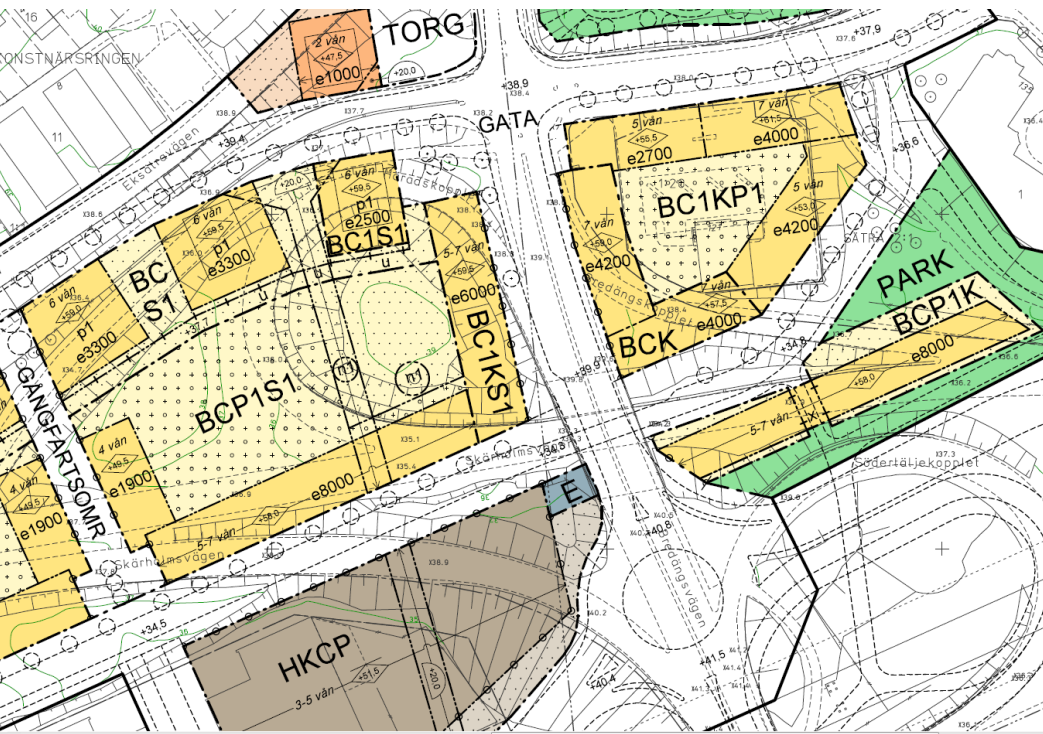
Pris: 9 500 kr/kvm ljus BTA (fast pris)

Knäckfrågor: parkering/garage/parkeringsköp, krav på centrumändamål för del av bottenvåningar,

samordning kvarter mellan flera aktörer, delvis bullerutsatt

Genomförandetid (prel): 2020-22

Utökad samråd

5/9-17/10 **Samråd** fyra projekt

9/9 **Skärholmsdagen**

13/9 **Projektkontor/utställning** i Skärholmen!
öppet onsdag - fredag + varannan lördag

Torsdagar **Miniturné** i fyra centrum

2-5/10 **Öppet hus** med presentationer fyra projekt

Jämförelseförfarande inför direktanvisning

Louise Bill, exploateringskontoret

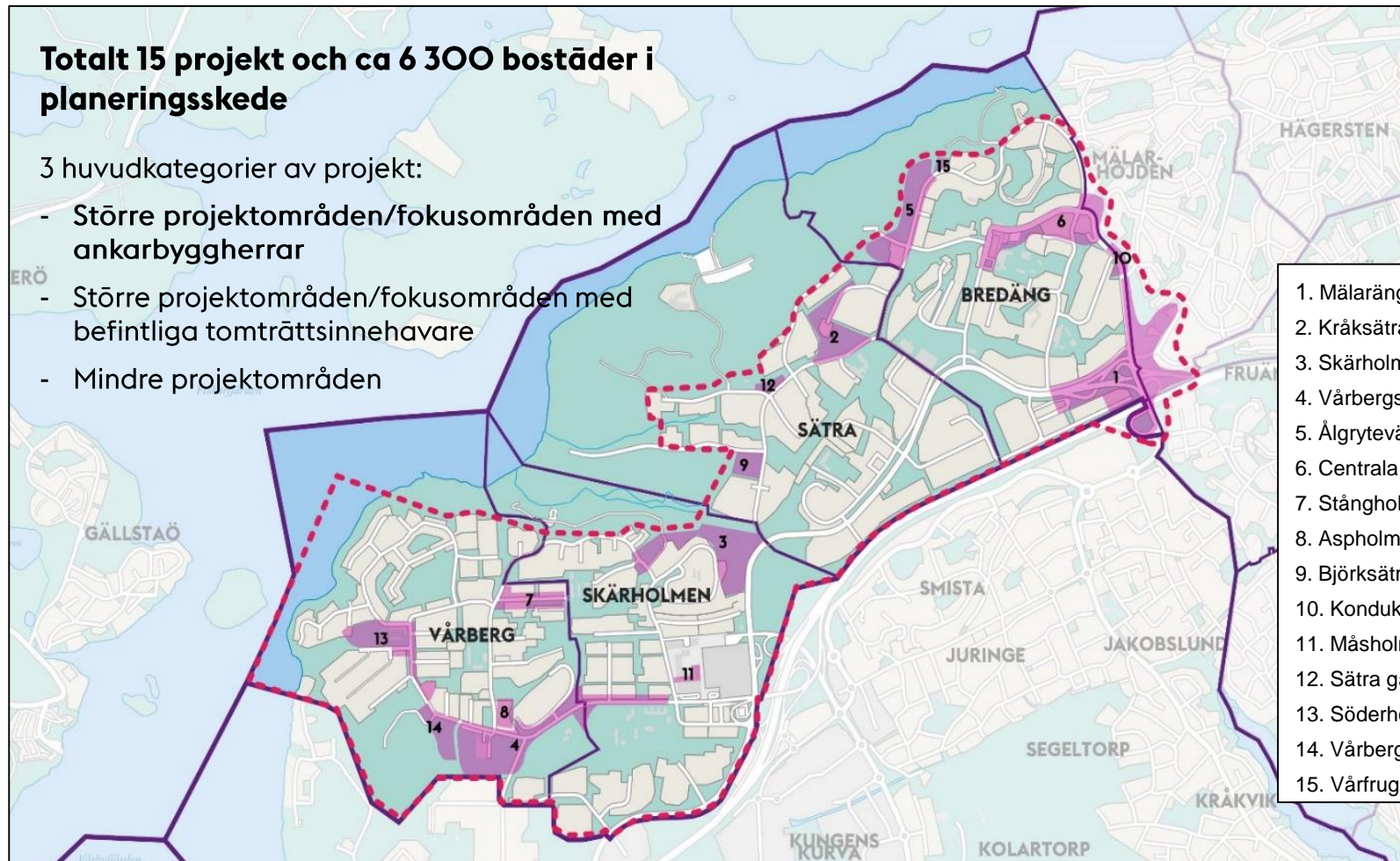

Fokus Skärholmen

Totalt 15 projekt och ca 6 300 bostäder i planeringskedje

3 huvudkategorier av projekt:

- Större projektområden/fokusområden med ankarbygggherrar
- Större projektområden/fokusområden med befintliga tomträttsinnehavare
- Mindre projektområden

1. Mälaräng
2. Kråksätra
3. Skärholmsdalen
4. Vårbergsvägen
5. Ålgrytevägen
6. Centrala Bredäng
7. Stångholmsbacken
8. Aspholmen
9. Björksättravägen södra
10. Konduktören
11. Måsholmen 21
12. Sätra gård
13. Söderholmen
14. Vårbergstoppen
15. Vårfrugillet

Nya arbetssätt

- Profilprojekt för socialt hållbar stadsbyggnad
- Ökad dialog med medborgare och byggaktörer

- Markanvisningar i senare skeden
- Arbeta med större och mer flexibla, generella detaljplaner
- Möjliggöra för fler och även mindre byggaktörer att medverka
- Byggemenskaper

3 huvudkategorier av projekt:

- **Större projektområden/fokusområden med ankarbyggare**
- Större projektområden/fokusområden med befintliga tomträttsinnehavare
- Mindre projektområden

Processen fram till samråd

- I november 2016 markanvisades ankarbygggherrar för 5 planområden i Skärholmen varav 3 är de aktuella planerna som är på samråd nu
- Ytterligare markanvisningar sker nu under perioden mellan samråd och granskning
  - Återstående delar i dessa planer avses markanvisas efter antagen plan
  - Tidplan är att planerna ska antas q2 2018

Jämförelseförfarande inför direktanvisning

Underlag:

stockholm.se/fokusskarholmen/direktanvisning

stockholm.se/detaljplaner

Stockholms stad | Stockholm växer

Områden Projekt Tema Karta på gamla Stockholm växer

Start / Områden / Skärholmen, Fokus Skärholmen / direktanvisning

Jämförelseförfarande inför direktanvisning

Tidplan

- Ansökningsperiod fram till och med den **28:e september**
- Preliminärt återkoppling den **6:e oktober**
- Tecknande av markanvisningsavtal inför beslut i exploateringsnämnden, handlingar klara senast **13:e oktober**

Förutsättningar

Fritt att söka på flera utav tilldelningsområdena

- En separat ansökan per tilldelningsområde
- Vid flera ansökningar ska en inbördes prioritering anges

HR/BR

- Ansökningar för både hyresrätter och bostadsrätter välkomnas
- Vi strävar efter att uppnå jämn fördelning mellan upplåtelseformerna och därför är BR mer prioriterat för Vårbergsvägen och Skärholmsdalen
- Fast pris enligt underlagsmaterialet gäller för BR
- Stadens tomträttsavgälder tillämpas för HR

Huvudsakliga villkor för markanvisning finns i utkast till markanvisningsavtal

Jämförelseparametrar och utvärdering

1 – Tilldelningsområde (7 p)

Beskrivning av hur sökande kan bidra för att uppfylla målen för det aktuella tilldelningsområdet

2 – Stadsbyggnadskvalitéer och gestaltning (21 p)

3 referensprojekt (1 genomfört) med relevans för Fokus Skärholmen

3 – Social hållbarhet (21 p)

3 åtgärder – en valfri och två riktade mot särskilt prioriterade områden

4 – Team (5 p)

Relevant kompetens och process

Utvärderingskriterierna är ej skallkrav

Otillräckligt förslag till åtgärd kan ge 0 poäng men innebär inte diskvalificering

Utvärderingsgrupp

Representanter från Sbk, ExpIK, Sdf samt extern kompetens kring social hållbarhet

Processen efter markanvisning

Fram till granskning

- Markanvisade byggaktörer kommer i ett första skede att bistå i planarbetet mellan samråd och granskning för att säkerställa att planförslagen är genomförbara
- Handlingar ska vara klara februari 2018

Period från och med granskning

- Från granskning och framåt kommer fortsatta samordningsmöten att ske inför tecknande av ök om exploatering och bygglovsförberedande möten
- Överlåtelse/upplåtelse av mark kommer att ske i samband med bygglovsprocessen, efter antagande av detaljplanerna
- Etappindelningar för genomförande arbetas fram löpande och kommer att förändras allt eftersom projekteringsarbetet fortskrider

Tack för att ni lyssnat!

Välkommen till Skärholmen!

